

Hit, közösség, rítusok - Az „arénás” romák hitközösségének kutatása

Készítették: Szasz Zsuzsanna

Geréd-Várhelyi Zoltán

Csíkszereda

2022. április 19.

Tartalomjegyzék

Kivonat	3
1. Bevezetés	4
2. Tematizáció.....	5
3. Szakirodalmi vonatkozások	7
4. A kutatás módszertana.....	11
5. Kutatási eredmények bemutatása és tárgyalása	14
5.1 Kapcsolatteremtés a pünkösdista egyházzal és élettel	14
5.2 Vallásosság: a pünkösdista vallás jellegzetességei	18
5.3 A pünkösdista hit megélése	21
5.4 Gyerekek és vallásosság.....	26
6. Következtetések	30
7. Köszönetnyilvánítás	31
8. Irodalomjegyzék.....	32
9. Függelék.....	36

Kivonat

2021. január 7-én tűz ütött ki Csíkszeredában, a Somlyó 33. néven ismert romatelepen, aminek következtében több száz személy maradt hajlék nélkül. A város önkormányzata a károsultakat a közelben levő Erőss Zsolt sportcsarnokban szállásolta el. Időközben a roma közösség jelentős része visszaköltözött Somlyóra, azonban bő egy évvel az események után is több, mint száz személy élte hétköznapijait a létesítményben.

A különböző médiumokban és egyéni élménybeszámolókból, a többség által csak „arénások” néven ismert közösség életéről, csaknem egyenlő mértékben érvényesültek pozitív és negatív nézőpontok, azonban úgy tűnik, hogy egy aspektus majdnem teljesen a háttérbe szorult. A tűzkárosultak túlnyomó többsége az apostoli pünkösdi gyülekezet hitközösségéhez (hivatalos nevén „Biserica postului pentecostal a romilor din România”) tartozik, hitük nagyban meghatározza mindennapjaikat, látásmódjukat, az egymáshoz és a többségi társadalomhoz való viszonyulásukat.

Kutatásunk célja 10 tematikus kvalitatív interjú révén, valamint nyílt résztvevő megfigyelés segítségével a lehető legalaposabban megismerni vallásukat, az ehhez kapcsolódó rítusokat, valamint a hit látható és látens hatásait az interjúalanyok életében. A dolgozat révén igyekszünk egy rövid, ugyanakkor részletes és emberközelű betekintést nyújtani egy olyan közösség hitébe, amely 2021 óta többször került a csíkszeredaiak figyelmének középpontjába, ugyanakkor a szociális és etnikai távolságtartás következtében a többségi társadalom nem igyekezett biztos források révén megismerni. Az imaházban megfigyelt és lejegyzett információk és terepnaplónk alapján készítettük el interjúvezetőnket, majd az interjúkkal kiegészült információkat fenomenológiai jelentéskondenzációval dolgoztuk fel.

1. Bevezetés

A vallásos meggyőződés és az Istenbe vetett hit kihagyhatatlan részét képezi az emberiség történelmének. Legyen szó akár totemizmusról, többistenhitről, vagy a kereszténységről, a világ teremtéséről, halálról és halál utáni életről, megannyi nézetet ismerhetünk, melynek közös pontja az ember egyszerűségén túlmutató felsőbb hatalom folyamatos jelenléte világunkban.

Amint azt a továbbiakban látni fogjuk a romák hitével kapcsolatban számos nézet látott napvilágot, a közvélekedés szerint a romák nem hűek egyetlen valláshoz sem. Ahogy egy anekdota tartja: „gyakran ugratták például őket azzal, hogy a cigányok valamikor loptak maguknak templomot, de a templom sajtból volt, és egyszer, amikor éhesek voltak, megették” (Peti 2017:489). Azonban Csíkszeredában mi ennek az ellenkezőjét tapasztaltuk meg kutatásunk során.

A csíkszeredai romák 2021 elejéig a város három területén éltek jelentősebb számban. A város központi részén levő Petőfi utcában, szociális lakásokban jobb módú, a többségi társadalom által elvárt szokásokat és szabályrendszereket nagyobb mértékben elsajátító, többségében munkaszerződéssel rendelkező romák kaptak helyet, míg többen a Tavasz utcában, illetve a Somlyó 33 néven ismert szegregált területen éltek. A három közösség nem ápol egymással túlságosan szoros viszonyt. Amikor 2021. január 7-én egy tűzvész több mint 20 házat semmisített meg vagy tett lakhatatlanná, a csíksomlyói kegytemplomtól alig 2 kilométerre fekvő, Somlyó 33 nevű romatelepen, a fedél nélkül maradt 261 személy (többségében gyerekek) az Erőss Zsolt Arénában kaptak átmeneti szállást. A kezdeti lakhatási tervek meghíúsulásának következtében a tűzkárosultak nagy része néhány hónapot követően visszaköltözött eredeti lakhelyére (Tőkés 2021, Farkas 2021). A sportcsarnokban maradt romákra fokozatosan ráragadt az arénás megnevezés, így a kutatásunk megkezdésekor ott élő közel 100 személy a város legújabb roma közösségét képviselte. Őket, kutatásunk alanyait a továbbiakban csak arénásokként fogjuk említeni.

Bár a gyülekezetbe nem csak az arénában élő romák járnak, jelen esetben az ők szemszögükből közelítettük meg hitüket. Célunk bemutatni az „újonnan kialakult” roma közösség hitét, rítusait. Kutatásunk tárgyát az imaház különböző mozzanatait, az ott megjelenő rítusok, a gyülekezetet övező rituálék, az imaházak szervezésének és megvalósulásának menete és a hívők hitrendszere képezi.

2. Tematizáció

Amikor egy hátrányos helyzetű csoport élete előtérbe kerül bármilyen oknál fogva, a többségi társadalom nagyobb figyelmet szentel életük különböző aspektusaira. Bár a csíksomlyói szegregált környezetben élő romák vallását és hitét nyomon követte a helyi sajtó és megjelentek cikkek, melyek tartalmazták megtérésük bizonyos momentumait (45 roma kereszttelkedett meg az Olt vizében 2015-ben, majd változott életük pozitív irányban) (Székelyhon, 2015). Azonban az arénás romák hitének jelenléte nem került előtérbe, mivel lakhelyváltogatásuk oka a tűzvész és az otthontalanságuk volt, így a média és köznyelv ezzel a témával foglalkozott, viszont dolgozatunkban a lakhatási témával nem kívánunk foglalkozni, a hangsúlyt kifejezetten a háttérbe szoruló vallási témára fektetjük.

Az 1900-as évek elejében Amerikából induló pünkösdizmus Charles Fox Perham és William Seymour metodista prédikátorokhoz köthető, kialakulásában egy olyan tényező játszik főszerepet, amely meghatározó a hívők életében. Az avatatlanok számára érthetetlennek tűnő, a Szentlélek áldását bizonyító angyali nyelven való beszéd adott alapot arra a konfliktusra, amelynek következtében, az egyházból kitiltott Seymour megalapította a világ első pünkösdista gyülekezetét az Apostolic Faith Missiont (Kiss 2020).

A pünkösdizmus főbb jellemzői között, a már említett Szentlélek jelenléte mellett, szükséges kiemelni azt a kollektív vallási élményt, mely teret enged az érzelmek és áhítat kifejezésének egyéni bemutatásának. Minden hívő saját anyanyelvén, saját belátása szerint közvetlenül szólhat Istenhez, így redukálódik a keresztény közösségek többségében megszokott szigorú rendszer az istentisztelet során (Kiss 2020).

Egy, az erdélyi vallásosság kapcsán végzett kutatásból kitűnik, hogy neoprotestáns (pünkösdista, adventista, baptista) egyházak körében az Isten jelenléte a mindennapi életben fontosabb, mint a római katolikus, vagy református hívők esetében, ugyanakkor ebben a csoportban vallották legtöbben (a megkérdezettek 75%-a), hogy az egyház tanításait követik. A történelmi egyházak esetében ez az arány maximum 44 százalék volt (Kiss 2010). Az egyház szigorú követése megfigyelhető abban a tendenciában miszerint a neoprotestánsok a legelfogadóbbak a vallási tanításokkal szemben (halál utáni élet, pokol, bűn), valamint teljes mértékben elutasítják a reinkarnáció létezését (Kiss 2010).

Romániában ezelőtt 100 évvel, 1922 őszén alapították az első az első pünkösdista gyülekezetet az Arad megyei Ópálósban (románul Păuliș) és bár az 1920-as években betiltották, valamint XX. század közepéig hivatalosan szektaként tartották számon, mára az ország negyedik legnépesebb vallásává nőtte ki magát (Betea 2012). A 2011-es népszámlálási adatok szerint a pünkösdi hitet sajátjuknak valló, több mint 360 ezer személyből 71 ezer a roma és alig több, mint 6 ezer a magyar nemzetiségű, ugyanakkor megfigyelhető, hogy a hívők többsége vidéki térségben él. Ebben az időszakban Hargita megyében 575 személy vallotta magát pünkösdistának (statisztikai hivatal).

A romák ősei a 11. században, az iszlám hódítása elől menekültek Indiából, valamint a belőlük toborzott katonai egységekben számos más népcsoporttal találkozhattak, hogy végül kialakulhasson a ma ismert romani nyelv, melynek első írásos bizonyítékait a Bizánci Birodalomban találhatjuk. A nyelvükhöz hasonlóan a hitrendszerüket is számos hatás érte az idők során, mindazonáltal Hancock szerint a romák vallásának alapja az Indiában domináns hinduizmusban fedezhető fel (Hancock 2011).

A romák viselkedése, kultúrája és beszélt nyelve több esetben került negatív megvilágításba, azonban az a tény már a 17. században körvonalazódott, hogy mivel nem beszélhetünk autentikus, csak a romákra jellemző hitrendszerrel, leggyakrabban azon közösség domináns vallásaival azonosulnak, amely épp befogadta őket (Gyetvai 2017). Erre a jelenségre konkrét példát találunk a vajolai (románul Ulila) romák körében, akik, miután egy olyan településre érkeztek, ahol előttük szászok éltek, igyekeztek felvenni azt a hitet és kultúrát, amelybe belekerültek. A szászok körében domináns evangélikus hit felvétele révén, a vajolai cigányok erőteljes és nagyszámú evangélikus hitközösséget képviselnek a térségben (Kotics 2019)

3. Szakirodalmi vonatkozások

Az általunk kutatott téma szakirodalmát az alaposabb megismerés érdekében három részben tárgyaljuk: a közösséget közelítjük meg szakirodalmi szempontból, majd a pünkösdisták romák helyzetét végül pedig a vallásban megjelenő rítusokat.

3.1 A közösség

A közösség, mint olyan számos szempontból megközelíthető. Számunkra fontos volt két szempontból is körül járni a témát és két helyzetből látni a kutatott témát, hiszen alanyaink ideiglenes lakhelyükön is rokonaik, családjuk közösségében éltek. Azonban a vasárnapi gyülekezetben résztvevő hívők a pünkösdisták imaház közösségéhez is kapcsolódnak, ahol más, különböző településekről, a városba bejáró romákkal együtt alkotják meg a közösséget.

Minden olyan együttélés, amely bizalmat feltételez közösségnek tekinthető, a nyilvánosság tere már a társadalom. Míg a társadalom az emberek független egymásmellettiisége, addig a közösség, mint eleven organizmus jelenik meg. Az ember születésétől fogva közösségben él, társaságot nyújt embertársainak (Tönnies 1983). A közösség nem nyújtható, így a vallási közösségekbe „felveszik az embereket; vallási társaságok, bármilyen más cél érdekében létező egyesületekhez hasonlóan, csak az állam vagy az elmélet érdekében jönnek létre a nyelv, az erkölcsök és a hit alapján (...)” (Tönnies 1983:10).

A közösség kifejezés számos téma kapcsán megjelenhet, legyen szó falvakról, városokról, nemzetekről, etnikai csoportokról. Bár a köznapiban beszédben jelentése annyira magától értetődőnek tűnhet, hogy magyarázata szinte már szükségtelen, a kifejezés ennél jóval komplexebb (Pitulac 2007). Ahhoz, hogy emberek csoportját közösségnek nevezhessük, szükséges a következő feltételek beteljesülése: ugyan azon időben egyazon helyen élnek, azonos kultúrát vallanak sajátjuknak, tudatában vannak egyediségükkel és csoportidentitásuk elkülönül más csoportoktól. Egy közösség megismeréséhez, vizsgálatához szükséges az olyan tényezőkre figyelni, mint a közös hitrendszer és értékek, a tagok közti közvetlen kapcsolat és a kölcsönösség, vagyis együttműködés, vagy akár viszonzott segítségnyújtás (Pitulac 2007).

A közösségek kutatásának során érdemes külön figyelmet szentelni azon közösségek számára, akik valamilyen okból kifolyólag (etnikai hovatartozás, anyagi helyzet) az adott településtől elhatárolva, elkülönülve élnek. A dolgozatunkban vizsgált roma közösség kétszeresen

szegregálódott az események következtében, hiszen egy jól meghatározott, a csíkszeredaiak által ismert és elkerült roma telepről a város egy olyan központi épületébe kerültek, ahol fokozatosan eltávolodtak az őket kibocsátó közösségtől is.

Szociológiai értelemben véve a szegregáció területi és szociális elkülönülést jelent, különböző faji, etnikai, kulturális sajátosságok révén. Az ilyen módon együtt, fizikai közelségben élő csoportokban nagyobb az esélye közös szokásrendszer és hasonló tulajdonságok kialakulására. A szegregáció révén különböző nyomornegyedek és gettók alakulhatnak ki, melyeknek lakói csaknem kizárólag a hátrányos helyzetű közösség tagjai (Pásztor és Péter 2007). A szegregáció elemzése három olyan hipotézist határoz meg amely magyarázatot adhat bizonyos közösségek különülésére: egyéni döntés, hogy hasonló társadalmi helyzetben lévő, vagy megegyező etnikai csoport közelében éljenek; az ugyan abba a társadalmi csoportba tartozó személyek hasonló anyagi háttérrel rendelkeznek; érvényesülnek a szegregáció diszkriminatív hatásai egyéni és politikai szinten (Pásztor és Péter 2007). Kutatásunk során azt tapasztaltuk, hogy a csíksomlyói romák¹ esetében a harmadik hipotézis tűnik a legvalószínűbbnek.

3.2 Pünkösddizmus a romák körében

Számos kutató vélekedik úgy, hogy a romák történelmében semmiféle vallás nem található, azonban ez betudható annak a széleskörben elterjedt nézetnek is, miszerint egy a hit gyakorlásához szükségesek olyan tényezők, amelyek a romáknál nem egyértelműen fedezhetők fel: egy konkrét helyszín az istentisztelet számára, papság és szent szövegek (Hancock 2001). A romák vallásának vizsgálata során elengedhetetlen megemlíteni a szegregáció jelenségét is, hiszen a településeken jelenlévő etnikai távolságtartás, kihatással van a cigányok templomba járási szokásaira is. A vallási vezetőkkel való közvetlen kapcsolat leggyakrabban keresztelő, lakodalom vagy temetés alkalmával történik (Gog 2008).

Az sem véletlen műve, hogy a folyamatos előítéletekkel szembesülő romák miért csatlakoznak előszeretettel független egyházba, amelyben leggyakrabban a lelkipásztor is roma származású. A romákkal szembeni előítéletesség gyakran még a hitközösségen belül is

¹ Az interjúk készítése közben és az imaház látogatása során azt tapasztaltuk, hogy a romák többsége előszeretettel használja nemzetiségi hovatartozásának kifejezésére a cigány szót, így Gyetvai Gellért Lászlóhoz hasonlóan (Gyetvai 2017) mi is leginkább szinonimaként használjuk a roma és cigány kifejezéseket, ezáltal kívánjuk megteremtve azt a szövegkontextust, melyben alanyaink nyíltan beszélhetnek vallásos meggyőződésükről.

megtörténik, ezért a romák előszeretettel alapítanak önálló gyülekezeteket, roma lelkipásztorral, a statisztikai adatok pedig azt mutatják, hogy a neoprotestáns vallási közösségek nagyobb gyakorisággal látogatják az imaházat, mint például a román anyanyelvű, ortodox cigányok. A gyülekezet nem csupán a hitgyakorlatban válik központi tényezővé, a közösség életében is meghatározó szerepet kap (Gog 2008).

Kutatásunk során azt tapasztaltuk, hogy a pünkösdista vallás választ adhat arra a romák körében igencsak elterjedt analfabetizmusra is, hiszen a példabeszédek olvasása elengedhetetlen a vallásgyakorláshoz. „A gyülekezetben nagy hangsúlyt helyeznek a bibliai tanulmányokra és a vallási gyakorlatra, elvárják, hogy mindenki személyes kapcsolatot alakítson ki Istennel, ami erős vallási szocializációhoz vezet: az általunk megkérdezett áttértek egy szilárd érvrendszer szerint fejezik ki tapasztalataikat, gyakran idéznek a Bibliából, hogy állításaikat egy kétségbevonhatatlan autoritással támasszák alá” (Gog 2008:65). A pünkösdista vallásúak számára a gyülekezeti részvétel nem formális cselekvés csupán, a helyes életvitelben is csúcsosodik a vallásosság (Gog 2008, idézi Krézsek 2017).

A roma lakosság neoprotestáns gyülekezetbe való belépésének kutatása több székelyföldi településen felvethet néhány lehetséges okot arra, hogy miért is ilyen népszerű a pünkösdizmus a cigányok körében. Ezek közül is szükséges megemlíteni a pünkösdizmus afroamerikai gyökereit, melyek a látványos és hangulatos istentiszteletek, ritmikus vallási énekek, csodás gyógyulások révén teszik vonzóvá a vallást az erre nyitott közösség számára (Kiss 2020). A pünkösdista hívők számának növekedésére továbbá magyarázatot adhat a romák gyerekvállalási szokása és az a tényező, amelyet az interjúalanyok is hangsúlyoztak, vagyis, hogy a gyermek Isten áldása, így szigorúan tilos a terhességmegszakítás és nem ajánlott semmiféle fogamzásgátló módszerhez való folyamódás.

3.3 Vallásban megjelenő rítusok

Az emberi élet különböző szakaszait jól érzékelhető, megtervezett és társadalmilag elfogadott rituálék választják el egymástól, ezekben a folyamatokban pedig megjelenik a földi és a profán világ találkozása, elválasztása, elválasztása (Gennep 2007). Minden vallásban jelen vannak negatív és pozitív rítusok, vagyis olyan megnyilvánulások, amelyek helytelenek és tiltottak, illetve olyanok, amelyek támogatottak, sőt elvártak (Gennep 2007). A pünkösdista

vallásban ilyen pozitív rítus az önálló imádság, amely során mindenki kapcsolatot teremt Istennel, megbánja bűneit és belátása szerint hálát adhat az elmúlt napokban őt ért pozitív eseményekért. A negatív rituálék között elsősorban az alkoholfogyasztást és a táncot kell megemlíteni, amely a pünkösdistá hitre megtérő romák életében olyan változásokat eredményezett, amelyek még a legszkeptikusabb kívülálló számára is észlelhetők.

Amennyiben valaki új vallási rituálékot és ehhez tartozó ideákat sajátít el, megérésről beszélhetünk és amennyiben ez nagyobb számban megy végbe az adott közösségben, az eltüntetheti a személyes konfliktusokat, ennek révén új csoporton belüli kapcsolatokat hozva létre (Fosztó 2007). A megtérést csaknem minden esetben valamilyen megtéréstörténet kíséri, melynek központi eleme a bűnös múlt elhagyása egy olyan esemény révén, amely az elbeszélőt a vallási közösségbe való belépésre ösztönzi (például szemtanúja lesz egy mágikus gyógyulásnak). A folyamat révén az egyén szociális kapcsolatainak redefiniálása zajlik le (Fosztó 2007).

A pünkösdi hitrendszer fontos részét képezik azok a rítusok, amelyek a Szentlélek ajándékaként jelennek meg és a kiválasztottak révén jutnak el az egész közösséghez. Ilyen ajándékok a nyelveken szólás, ima általi gyógyítás, ördögűzés, de érdemes megemlíteni a sokkal köznapibb énektudást, vagy a magával ragadó prédikáció képességét is (Peti 2020). Habár vallási felekezeteken belül általában ugyanazokat a rituálékot találjuk, a romák szokásai közt találhatók eltérések. Peti Lehel az általa vizsgált romák körében azt tapasztalta, hogy a Szentlélek ajándékát, a nyelveken szólást a gyülekezet vezetője betiltotta, véleménye szerint ugyanis sokan csak tettetik a tulajdonképpen beszédet, így a rítus elveszti eredeti értékét (Peti 2020).

A gyülekezetek elengedhetetlen rituális mozzanata a közös éneklés. Az énekek tematikája egyértelműen a Szent Szellem, Isten jelenléte, valamint tettei köré összpontosul, az énekesek nincsenek előre kiválasztva, bárki dicsőítheti az Urat (Povedák 2014). A roma kultúrában és pünkösdi vallásban egyaránt jelenlevő spontaneitás jól példázza az énekek zenei részén, illetve a példabeszédek közben, a hívő közösség részéről érkező hangos „Halleluja”, vagy „Ámen” (a kétnyelvű csíkszeredai közösségben az „Amin” illetve „Ámen-Amin”) helyeslét kifejező megnyilvánulások. A neoprotestáns gyülekezetek rituáléinak sokszínűsége kapcsán elengedhetetlen megemlíteni, hogy „a pünkösdi- és katolikus karizmatikus liturgia és vallási élmény egyik legjellemzőbb sajátossága a dicsőítő zene túlfűtött emocionális jellege (...)” (Povedák 2014:39)

4. A kutatás módszertana

A téma iránti érdeklődésünk már a közösséggel való első találkozások alatt kialakult. Facilitátori munkánk végett sikerült szorosabb kapcsolatot kialakítani az arénás közösséggel, akik napi tevékenységüket és életük jelentős részét hitük és vallásuk köré szervezik. Akaratlanul is apró részelemeket ismerhettünk meg munkánk során a közösség vallásából. Ekkor tudatosult számunkra, hogy az előttünk feltárulkozó apró részleteket nem adnak teljes betekintést a közösség hitvilágába, és a közösség teljes és valós megismerése érdekében szükségesnek találtuk a hitük, az imaházuk rítusainak megismerését, hiszen napi tevékenységeiknek mozgatórugójaként működik mindez.

Kutatásunk kvalitatív, leíró jellegű, ahol a vallás, mint társadalmi jelenség különböző aspektusait mutatjuk be. Kutatásunkat két szakaszra ütemeztük: első körben a résztvevő megfigyelés módszerét alkalmazva megfigyeltük a közösség imaházát és hitgyülekezetét két alkalommal, majd az ott szerzett információkra alapozva készítettünk 10 interjút, hogy mélyebb betekintést nyerjünk.

Első körben nyílt résztvevő megfigyelést végeztünk, ismertettük a közösséget szándékunkról és két alkalommal is részt vettünk a csíkszeredai Tavasz utcában megtalálható pünkösdistá imaházban. Természetes megfigyelésünk a hangsúlyt a minimális beavatkozásra fektettük, törekedtünk az objektivitásra, a folyamatok megértése céljából pedig a megértő-interpretatív megfigyelést alkalmaztuk (Szokolszky, 2004). Megfigyelt információinkat terepnaplóba rögzítettük, amelyet folyamatosan bővítettünk: az első látogatás eseményeit (2022.03.27.) online videófelvételen² is újra néztük, hogy pontosabb információkhoz jussunk, majd a kapott információinkat bővítettük és megerősítettük egy második látogatás által (2022.04.10.).

Résztvevő megfigyelés során, főként, ha az a saját társadalmunkon belül történik, elengedhetetlen az aprólékosság és a legcsekélyebbnek tűnő mozzanatok szemügyre vétele. Mindenekelőtt a megfigyelt eseményeket szükséges egy elméleti keretbe helyezni, mely révén elkülöníthetők egymástól a fontos és jelentéktelen, viselkedési szabályt erősítő, vagy az alól kivételt képező cselekvések. A pontos megfigyelés körülményeinek megteremtéséhez

² A facebookon közvetített imaház fontosságáról, elérhetőségéről a későbbiekben szó esik.

elengedhetetlen, hogy a kutatót befogadja az adott közösség (Kapitány és Kapitány 2002). A megfigyelt cselekvésekről levont következtetéseket egészítik ki a célcsoport tagjaival készült beszélgetések, melyekben konkrét kérdésekkel törekedni kell a mozzanatok háttérindítatásának felfedezésére (Kapitány és Kapitány 2002). Az imaházban kapott információk alapján és a terepnaplóban rögzítettek alapján, összeállítottuk az interjúvezetőnket, így kutatásunk alapját képezi még 10 tematikus kvalitatív interjú, amelyet a gyülekezet jelenlegi pásztorával, alapító pásztorával és 8 arénás hívőjével készítettünk el.

Az arénában élő alanyainkat hólabda módszerrel választottuk ki. Nem törekszünk kutatásunkkal a reprezentativitásra, a lehető legtöbb és részletesebb információt szerettük volna megkapni az interjúk során, melyek kiegészítik megfigyeléseink. Mivel tematikus kvalitatív interjúkat használtunk kutatásunk ezen fázisában, így félig strukturált beszélgetések során tárultak fel az alanyok életének bizonyos jelenségei. Az interjúk célja az volt, hogy az alany egyénileg megtapasztalt élményeit szavakba öntse, így a megélt érzések és helyzetek előtérbe kerülnek, akár részletekbe menő leírások kíséretében (Kvale 1996, idézi Szokolszky 2004).

Ahogy korábban is említettük egy újonnan kialakult közösségről van szó, továbbá fontos megjegyezni, hogy nem nagyszámú közösség, ezért alanyaink számára biztosítjuk az anonimitást, ezért a kutatást során nem közlünk sem neveket, sem arcokat nem hozunk nyilvánosságra (megj.: az imaházban készült fotók a felhasználás engedélyével készültek).

Kutatásunk második fázisában 10 interjút készítettünk, a közösség alapítópásztorával és jelenlegi pásztorával, továbbá 8 hívőjével. Az interjúk helyszínéül mind a 10 alkalommal a közösség jelenlegi, ideiglenes lakhelye szolgált, az Eröss Zsolt Aréna, ahol igyekeztünk megteremteni egy kötetlen beszélgetés körülményeit, ahol alanyaink nyitottan beszélhettek tapasztalataikról, hitükről, élményeikről.

Mivel tudomásunk szerint korábban nem történt ehhez hasonló kutatás Csíkszeredában, így az interjúvezetőnket a terepen szerzett megfigyeléseinkre építettük fel. Az általános kérdésektől a komplex kérdések fele vezetjük fonalunkat, a főbb változók pedig: a pünkösdista élettel való kapcsolatteremtés, a pünkösdista vallás jellegzetességei, a hit megélése. A pünkösdista élettel való kapcsolatteremtés magába foglal olyan alváltozókat, mint hittel való megismerkedés, a más vallásról való áttérés, a hívővé válás és az alámerítkezés fogalma. A pünkösdista élet

jellegzetességei a vallás egyéni reprezentációit fedi, továbbá a vallásos közösségi életet, a kétnyelvű imádságok jelenlétét és az ünnepnapok behatárolását. A hit megélése a romák pünkösdistá vallásának hit reprezentációjára, a vasárnapi gyülekezetet körülövező rituálék és az ott zajló rítusokra vonatkozik.

Az interjúk során kapott információkat fenomenológiai jelentéskondenzációval dolgozzuk fel. A szövegeket jelentésegységekre bontjuk, majd ezek központi témáját megfogalmazzuk. Mivel nem alkalmaz kvantifikációt az elemzési stílus, így a hangsúly a szituációk teljesebb leírására tevődik, a megélt szituációk leírása által (Szokolszky, 2004). A korábban felsorolt változók mentén részletesen bemutatjuk az arénás romák pünkösdistá élettel való kapcsolatteremtését, az ők életükben megjelenő pünkösdistá vallás jellegzetességeit és a hitük megélését. Mindezt úgy tárgyaljuk, hogy hozzacsatoljuk a megfigyelésünk alatt szerzett információkat és egységes egészet alakítunk ki.

Az általunk készített interjúkból kiválasztottuk mindazokat a kijelentéseket, melyek jól összefoglalják az arénás romák hitrendszerét, a vallás szerepét életükben, közösségükben, a gyülekezeti események leírását, majd ezeket kibővítve a megfigyelés eredményeivel, az alábbi témaköröket különítettük el:

1. Kapcsolatteremtés a pünkösdistá élettel és egyházzal
2. Vallásosság: a pünkösdistá élet jellegzetességei
3. A pünkösdistá hit megélése
4. Gyerekek és vallásosság

5. Kutatási eredmények bemutatása és tárgyalása

Kutatási eredményeinket négy nagyobb részben tárgyaljuk, ahol különböző alkategóriák mentén mutatjuk be az arénás romák pünkösdista egyházhoz való kapcsolódását.

Jelen fejezetében az interjúk kutatás eredményeit prezentáljuk, kiegészítve az imaházban tett látogatásokkor készült terepnapló tanulságaival, információival. Az elemzés során az arénások vallásos meggyőződését olyan aspektusokra kitérve tárgyaljuk, mint a kapcsolatteremtés a pünkösdi egyházzal, figyelve a konverzió Kiss Dénes által megfogalmazott okaira, például a megtérés egyéni, vagy csoportos mivoltára (Kiss 2009). Továbbá bemutatásra kerülnek az arénás pünkösdi romák vallási életének jellegzetességei: a Szent Szellem ajándékai, a tiltások és kötelezettségek, a vallási ünnepek megélése, a hívők közössége és az ebbe való beilleszkedés, valamint a „hívő” énekek és imádságok. Tárgyaljuk a hit jelenlétét alanyaink életében, figyelembe véve azt az aspektust miszerint a pünkösdista egyének nem formálisan vesznek részt adott szertartásokon, hanem teljes életvitelben nyilvánul meg a vallásosságuk mivolta (Gog 2008, idézi Krézsek 2017). A gyerekek bevonását a vallási életbe elsősorban két részre osztottuk: a legkisebbek gyülekezetben való részvétele, valamint a nagyobb korosztály 12-14 éves kortól kezdődően hitéletre és megtérésre való (nem kötelező) nevelése.

5.1 Kapcsolatteremtés a pünkösdista egyházzal és élettel

5.1.1 A hittel való megismerkedés

A csíkszeredai romák pünkösdista hittel való megismerkedésének folyamatában az első lépés Simon Ferenchez pásztorhoz köthető, aki egy cigánymisszió keretén belül kezdte hirdetni a szent tanokat. A kezdeti időszakban a pünkösdista gyülekezetnek a csíkszeredai baptista imaház adott otthont.

„(...) 2005-be, mikor hazajöttem Magyarországról, akkor indítottam el a cigánymissziót, ez 2005 májusába indult el, a baptista imaház keretén belül, ottan gyűltünk össze. Mondjuk lényegében úgy indult, hogy először csak házakhoz jártunk, cigányházakhoz, János testvér is, ő volt az első közt, aki ott volt.” (Simon Ferenc, pásztor)

A fordulat akkor következett be, amikor a roma hívők számának megnövekedése következtében a baptista imaház vezetősége úgy döntött, hogy nem fogadja többé a

pünkösdistákat, így azok imaház nélkül maradtak. Simon Ferenc elmondása szerint a megoldás a tengeren túlról érkezett, hiszen egy Amerikában működő pünkösdista börtönmisszió felajánlotta, hogy támogatja az itteni közösséget, amennyiben a székelyföldi lelkipásztorok igehirdetést végeznek Amerika több börtönében.

„Több mint 11 börtönbe voltunk és most nem akarom taglalni, tehát lényegébe 11 napot tartott az egész misszió, 11 börtönbe voltunk, ugye nem csak Illinois államban, (...) Na a lényeg az, hogy amikor a misszió lejárt, hát mi hazajöttünk és rá nemsokára, nem tudom megmondani mennyire, jött az első összeg, 54 ezer dollár (...)” (Simon Ferenc, pásztor)

Az így kapott összegből a gyülekezet vezetője megvásárolta az egyik csődbement csíkszeredai cég épületét, ahol az imaház jelenleg is működik, valamint új lelkipásztor került a gyülekezet élére, a mindszei Rostás János személyében.

„Én azért szerettem őt, mert ő volt a legfelkészültebb a romák között és így, aztán majd elmondja, hogy sikerült, hogy ő legyen a lelkipásztora a roma közösségnek, mert így a jó, hogy romák közül roma legyen a juhász. Én vittem, ahogy tudtam, aztán átvette ő. Na, és én most már csak egy nyugdíjas lelkipásztor vagyok.” (Simon Ferenc, pásztor)

Rostás János megtérése jól körül határolható példája az konverzió tézisének, melyben a bűnös személy maga mögött hagyja előző életének káros velejáróit (Kiss 2009).

„(...) elmerem mondani azt, hogy én nagyon bűnös ember voltam... (...) Sokat voltam, sűrűn kórházba, de a hitemen keresztül az Úr Jézus meggyógyított, úgyhogy nem tudjuk megköszönni, mű, a cigányok, se Feri testvéremnek, se az Úr Jézus Krisztusnak, hogy munkálkodott a cigányoknak az életébe és elfogadtuk az Urat.” (Rostás János, pásztor)

Az arénás romákkal folytatott beszélgetés során Sorin Gog-hoz hasonlóan mi is azt tapasztaltuk, hogy számos megtérés köthető olyan gyógyuláshoz, amely a közösség egy súlyosan beteg tagját érinti, akiért a közösség imádkozott (Gog 2008). Alanyaink beszámoltak egy gyógyulásról, amely Csíksomlyón történt, egy olyan személlyel, akit mindannyian ismernek. A közös imádkozás és a gyógyulás csoportos megélése tovább erősített őket hitükben.

„Na, ez úgy történt, hogy estefelé megcsengettek engemet, akkor még nem jártam Somlyóra, nem voltam kötetésben velük, megcsengettek, felmentem Somlyóra, esszeültünk egy házba és

kezdünk énekelni, kezdünk imádkozni és mikor eljött az idő, hogy imádkozzunk a betegekért, kézzel imádkoztam és az Úr Jézus nyomban meggyógyította.” (Rostás János, pásztor)

5.1.2 A más vallásról való áttérés

Az interjúk során igyekeztünk kitérni arra is, hogy pünkösdi hívők megtérésük előtt milyen más felekezethez tartoztak, esetleg ismernek-e további vallásokat. A válaszokból világossá vált számunkra, hogy a megkérdezettek életében ez az első vallás, amit valóban sajátjuknak érezhetnek és legtöbbjük megtérése óta mondhatja el magáról, hogy vallásos.

„Én jártam templomba is, de nem sokszor. Láttam, hogy nekem nem tetszik az s nem jártam tovább.” (Cz. C., 26 éves)

„Hát azt mondták, hogy katolikus voltam, édesanyámék is, de nem nagyon jártunk a templomba.” (Cz. V., 29 éves)

5.1.3 A hívővé válás

A hívővé válás folyamatában fontos szerepet játszik az ismerősök, családtagok véleménye, beszámolója, ugyanakkor a közös imádkozás és a dallamos vallási énekeket is többen említették, mint a megkeresztelkedés egyik oka. A közösség nagy alaptörvényei, hogy azok, kik egymást szeretik, könnyedén hozzászoknak egymás állandó társaságához, így közöttük megértés uralkodik, életüket közösen rendezik be. Megértik egymást és egyetértenek, ezáltal közösségi akaratot fejeznek ki (Tönnies 1983). A közösségre jellemző, hogy a közös és összekötő akaratát érvényesíti, ezt nevezhetjük társadalmi erőnek is, de mint rokonszenv is megjelenhet a közösség egyes tagjai között (Tönnies 1983). „Az egyetértés igazi szerve, amelyen keresztül lényege kialakul, maga a nyelv, a fájdalom és öröm, félelem és kívánság, valamint az összes érzés és kedélymozgás mozdulatokban és hangokban közölt és felfogott kifejeződése” (Tönnies 1983:31)

„Édesanyámék jártak oda, me’ ők voltak, akik jártak előre oda. S édesanyám szokott vinni minket s így. (Ö. V., 27 éves)

„Mi Somlyón laktunk s a volt férjemnek az édesapja már rég, rég az volt s így rajtuk keresztül mi is meghívósködtünk” (Cz. R., 25 éves)

„Egyszer, még kislánykoromban voltam itt a placcban, hogy kimegyünk, nem tudom, ott Jehovák, de én nem szerettem azt a vallást. Csak így szerettem járni, de nem tetszett nekem (...)” (Cz. R., 25 éves)

5.1.4 Az alámerítkezés fogalma

„Most merítettem alá februárban, bocsánat januárban merítettem alá itt Csíkszeredában 11 lelket a víz alá, itt Udvarhely felé, ahogy mennek az olt vizébe, a hídnál.” (Rostás János, pásztor)

Ahogy a keresztény egyházakban megszokott a vallásba való belépés víz által történik, ám ellenben a katolikus, vagy református vallással a pünkösdistákat nem csecsemőkorukban keresztelik meg, hiszen akkor még nem képesek megérteni a hívő léttel járó kötelezettségeket. Ugyanakkor a keresztelezés teljes víz alá merítés révén történik és sokan preferálják a természetes folyókat.

„Azt mondták, hogy nem, ők a folyóban akarnak megkeresztelkedni, ott, ahol Jézus Krisztus, a Jordán vizébe keresztelkedett.” (Rostás János, pásztor)

„Jézus 30 éves volt, amikor megkeresztelkedett, Keresztelő János alámerítette, tehát felnőtt volt. Isten fia felnőtt korában keresztelkedett, akkor mi emberek, hogy keresztelkedhetünk meg, alig 8 hetes korban?” (Simon Ferenc, pásztor)

Az alámerítkezés rítushoz kötött folyamat, mikor a hívek bűneiktől megszabadulva belépnek a vallási közösségbe. A folyamat vizuálisan is reprezentálva van, a hívek fehér ruhát magukra öltve merítkeznek folyó vízbe (ritkább esetben-hidegben-medencébe, amely az imaházban történik). A bűnöktől megszabadulás közvetlenül Istennek történik, imádság által, bizonyos esetekben a pásztornak is megvallható a bűn.

„Elvittek az Olthoz, ott kereszteltek meg. Imádkoztak sokan, tettek be a vízbe, fehér gúnyába s vettek ki. Na azóta vagyunk.” (G. M., 28 éves).

5.2 Vallásosság: a pünkösdisták vallás jellegzetességei

5.2.1 A vallás egyéni reprezentációi

Interjúalanyaink kivétel nélkül arról számoltak be, hogy pozitív irányba változott életük a megkeresztelkedésük óta. Különösen a férfiak esetében jellemző ez, akik igyekeznek szigorúan odafigyelni az adventi vallás tiltásaira: tilos az alkoholfogyasztás, dohányzás, verekedés, uzsorakamat felszámítása, sőt még a tánc is. Szigorú szabályok vonatkoznak a nők megjelenésére, akiknek kötelességük kendővel takarni hajukat és szoknyát, valamint hosszú ujjú felsőruházatot viselni.

„Sokat, igen, nagyon sokat változott nekünk az életünk. Hát L. nem volt ilyen szentes, amilyen most van, kicsit durvább volt, de azóta, születtek ezek a gyermekek, sokat változott L. is. Én is változtam egy kicsit. Nem sokat, de egy kicsit igen.” (R. V., 27 éves)

A lelkipásztorok elmondása alapján a tánc tiltása az egyházon belül nem légből kapott, hiszen a társas táncok számos konfliktusra adtak okot. Egy másik férfi asszonyának táncba hívása felébreszthet olyan vágyakat, amelyeknek megcsaláshoz vezethetnek, vagy verekedésre adhatnak okot.

„Akkor vígak voltunk, táncoltunk, ittunk, s most ezt a hívőséggel nem szabad csinálni, nem szabad táncolni, nem szabad inni, kell hordani kendőt, nem szabad rövid ujjúba lenni, például ez is.” (Ö.V., 27 éves)

Az agresszív viselkedés és különböző konfliktusok többször is témáját képezték a beszélgetéseknek. Mivel Rostás János lelkipásztor a Pro-Europa Romapárt Hargita megyei fiókjának alelnöke (Kömény 2015) is egyben, így tisztában van a térség legtöbb romák közti konfliktusával, elmondása szerint a rendőrségről is rendszeresen keresik, ha problémás helyzet adódik. Ezért is szerencsés a megtértek helyzete, akiknek viselkedésében egyértelműen látható a változás.

„Feri testvérem rengeteg Bibliát szerzett nekünk, még most is van az imaházba és a Bibliát hordozzák a zsebükbe. Most a kések helyett hordozzák a Bibliát. Ennél nagyobb dicsőséget nem tudok mondani az életembe.” (Rostás János, pásztor)

Kívülállók számára felmerülhet a kérdés, hogy egy jellemzően nem vallásos közösség tagjai mennyire magabiztosan vállalják hitüket és hogyan viszonyulnak a szkeptikus véleményekhez. Interjúalanyaink elmondása alapján a válasz a hívőktől elvárt nyugodtságban és konfliktuskerülésben keresendő.

Több romániai szerző, neoprotestáns roma közösségben végzett kutatások után jutott arra a következtetésre, hogy a romák fokozottan szegregált státusba kerülnek egy, a többségi keresztény társadalom által nem teljes mértékben elfogadott felekezetbe való belépés után. A neoprotestánsokkal és romákkal szembeni előítéletesség rájuk nézve megkettőzve fejt ki hatását. A megszokott életviteltől való vallás általi eltérés internetnikai kapcsolatokat is eredményezhet (például a hívő romák elítélik az alkoholt fogyasztó társaikat, míg a nem hívők gúnyt űznek a térdelve imádkozó cigányokból), ami tovább erősíti a roma társadalom sokrétűségét (Krézsek 2017).

„Mi ezt el kell fogadjuk tőlük, hogy ők gúnyolkodnak, mert a Jézussal is gúnyolkodtak. Kicsit rossz érzés, de tűrhető.” (Ö. V., 27 éves).

Interjúalanyaink büszkén vállalják hitüket és az ezzel járó rituális megnyilvánulásokat, mint például a letérdelve elmondott ima, és az sem zavarja őket, ha emiatt szkeptikus társaik szemében gúny tárgyává válnak

„Én imádkozok, ha letérdelek, te, ha kikacagtál engemet, nem engemet kacagtál ki, saját magadot kacagtad ki. Te, ha szégyelled magadot imádkozzál, letérdelve, te bánod meg, nem én. Én imádkozok, énekelek, tudom, hogy az Úr velem van, a szívembe van, örvendkedek, de aki azt nem csinálja, az szégyelli saját magát. Én nem szégyellem magamot.” (G. M., 28 éves).

5.2.2 A kétnyelvű imádságok és az ünnepnapok

A pünkösdistá vallás egyik legnagyobb vonzereje hangulatos közös éneklésekben keresendő. A hívő énekek, hogy a közösségben nevezik ezeket a dalokat általában magyar, vagy román nyelven szólnak, azonban előfordulnak cigány nyelvűek is. Ez a többnyelvűség a gyülekezet sokszínűségével magyarázható, hiszen házi-, sátoros- és gábor-cigányok is nagy számban járnak a vasárnapi gyülekezetekre.

„Nálunk például ebbe a gyülekezetbe dicsérik az Urat románul, cigányul, magyarul, mind a három nyelven az Urat dicsérik.” (Rostás János, pásztor)

„Úgy éreztessük a testvérekkel, hogy mindenki érezze a szeretet, ha román van, románul énekelünk, ha magyar van, magyarul énekelünk, ha cigány van, cigányul énekelünk. Isten tud minden nyelven.” (Rostás János, pásztor)

A közös éneklések során az énekesek egyik kezükben mikrofonnal, másik kezükben sok esetben telefonnal állnak a gyülekezet elé, onnan olvasva az énekek szövegét. A gyülekezet egyik tagja, aki nagy tiszteletnek örvend a többiek körében énekesi kvalitásai miatt elmondta, hogy többek között az éneklés volt az, ami megtérésre készítette.

„Sokan azt kérdezték tőlem, hogy hogy tanultam meg így énekelni magamtól, valaki tanított? Azt mondtam nem, aki engem egyedül tanított, az Jézus Krisztus, Ő tanított meg engem énekelni és úgy van most, hogy egy zenét megakarok hallgatni, egy hívő zenét, kétszer-háromszor meghallgatom, hogy hogy énekelik és már negyedszer énekelem én is.” (Cz. V., 29 éves).

Az egyházi énekek hangulatát az sem rontja el, hogy az arénás hívők nagy része nem beszél románul, így segítség nélkül nem érti meg a román nyelvű énekeket, imádságokat.

„Én szeretem a román énekeket s szeretném, hogy értsen, de az a baj, hogy én semmit nem értek belőle, csak énekelek. Nem értek rományul, pedig szeretném, hogy tudjak rományul, de nem értem olyan erőst. Nem tanultam sokat az iskolába rományul. Pedig szépek nagyon a román énekek, hívők zenék. Énekelem, tudom, de nem értem az a baj.” (R. V., 27 éves)

„Mi úgy kaptuk az interneten s ezeket tanuljuk, ezt a zenéket. S aki ezt a zenéket csinálja, a Bibliából rakja a szövegeket s abból lesz a zene.” (Cz. C., 26 éves)

Az ünnepnapok tekintetében teljes elkülönülés figyelhető meg a keresztény vallásokban általában megszokott hagyományoktól. A pünkösdi gyülekezetben csupán a legfontosabb egyházi ünnepeket, a húsvétot, pünkösdot és karácsonyt ünneplik. Az ünneplés a szó hagyományos értelmében nem alkalmazható, a közösség életében, sokkal inkább beszélhetünk csendes, családi összejövetelekről, ahol nem a szimbólumok használata sokkal inkább a Bibliai esemény kerül a középpontba. Alanyaink beszámoltak róla, hogy húsvétkor nem festenek tojást és nincsen locsolkodás sem, ugyanakkor megemlékeznek Jézus születéséről, de nem díszítenek karácsonyfát.

„Nem nagyon szoktunk ünnepelni. Szoktunk húsvétkor ünnepelni, de nem úgy festett tojással, vagy az ennivalót vinni szentelni, nem szoktunk mi. Mi így össze szoktunk gyülekezni a hívőkkel s imádkozunk, énekelünk s mikor vége, akkor csinálunk egy asztalozást, ennivalókkal s imádkozunk az ennivalóért, áldást kérünk s ennyi.” (Cz. C., 26 éves)

5.3 A pünkösdisták hit megélése

5.3.1 A román pünkösdisták hitrepresentációja

A pünkösdi hit egyik alapköve, a nyelveken szólás, ami a hívők számára rendkívül fontos, ugyanakkor a szkeptikusok ezt a jelenséget utasítják el leghatározottabban. A nyelveken szólást, vagy annak megértését még a buzgó hívők számára sem könnyű elérni, átszellemült, szívből jövő imádkozás szükséges hozzá.

„Ez ma is létezik, ez a nyelveken szólás, ez egy külön ajándék, a Szentléleknek, a Szent Szellemnek, ugye most már fordítás különbség van, ugye a régi Bibliába úgy írja, hogy Szentlélek, az másik meg szellem, ugye mi szellemek vagyunk Isten szellem. Tehát a Szent Szellem, vagyis a Szentlélek kiárad, annak a jele, ahhoz, hogy nyelveken szólhass.” (Simon Ferenc, pásztor)

A közösség azon tagjai, akik részesülnek a Szentlélek áldásában, kiemelt pozícióba kerülnek, többek között joguk lesz kiülni a pásztor mellé a pódiumra, azonban ez továbbra is csak a férfiak osztályrésze. A nők számára, mindamellett, hogy tiszteletben tartják a hitüket és a beléjük szállt Szentlelket, az emelvényre való fellépés nem megengedett, habár a közösség elé kiállhatnak énekelni, a közösség tagjainak megfogalmazásában az Urat dicsérni (lásd: 1. kép)

„Elmentünk Brassóba s volt ott egy hívő ember, aki adott nekünk Szentlelket. Van ilyen Szentlelkünk. (...) Beszélünk az Istennel, Ő beszél velünk, például ad nekem olyan mondást, az Isten ad nekem valamit, hogy mondjam el magának. Talán van rossz is, van jó is. (...) Elmondtuk a bűneinket, az egészet. Azt eltemették, már rég el van felejtve, azt senki nem tudja.” (G. R., 17 éves)

A hitről való beszédnél a gyülekezet tagjai nem zárkóztak el, azonban egyik női interjúalany kiemelte, hogy ez leginkább a férfiak reszortja. Ugyanakkor a hit terjesztése és a hitetlenek meggyőzése a megtérés fontosságáról a hívő közösség feladata is.

„Hát nekünk kötelességünk, hogy hívassuk az embereket megtérésre, hogy hirdessük az evangéliumot. Nekünk kötelességünk.” (Cz. C., 26 éves)

Interjúalanyaink egyet értenek abban, hogy szívesen beszélnek hitükről, vallásukról, azonban, ha valaki elutasító ezzel kapcsolatban, azt nem érdemes hosszú időn át győzködni.

„Mert írja a Bibliába, hogyha látod az ember nem fogadja el, amit te beszélsz, rázd le a lábadat, hogy a por legyen a tanúd és menjél el. Próbálkozunk mi is, hogy meggyőzni az embereket, hogy jöjjenek a hitre, mert nagyon jó és ezen az úton nagyon jó menni, mert ugye visszatart ez a vallás sok mindentől.” (Cz. V., 29 éves)

5.3.2 A vasárnapi gyülekezetet megelőző rituálék

Alanyaink már a vasárnapi gyülekezetet megelőző rituálékról számoltak be, az imaházra való felkészülés már az előző napon/napokon elkezdődik, lelki, illetve testi készülődéssel.

A készülődés egyik formája a böjt, amely két formában valósulhat meg: a testi élvezetek/érintkezés megvonása (házastársak külön alvása), táplálék megvonása (étel és víz megvonása éjféltől másnap este 6 óráig). A böjt szabad, így akkor böjtölnek a hívők mikor ennek szükségét érzik.³ A pünkösdisták számára a vallás a hétköznapi életre is kihatással van, „a vallás nem egy olyan rituális cselekvés, amin formálisan részt vesznek. Egy pünkösdista számára az igazi vallásosság a helyes életvitelben nyilvánul meg” (Gog 2008, idézi Krézsek 2017:120). A vallás szigorú erkölcsi szabályai (az önmegtartóztatás és a különböző tiltások) hozzájárulnak a kisebbségi roma etnikai csoportok többségi társadalomba való integrációjához: a közvetített értékek és normák olyan békés utat ajánlanak fel a megtértek számára, amely lehetővé teszi a nyugodt együttélést, ugyanakkor nincs veszélyes kihatással a cigány etnikai identitásra (Krézsek 2017).

„A mi böjtünk, mi akkor böjtölhetünk, amikor csak akarunk, nem csak mikor nap van és a böjt az olyan a miénk, hogy nem szabad egyáltalán semmit, se vizet, semmit. Van éjjel 12-től másnap 18 óráig, se vizet, se semmit az egész böjt alatt. Este 18 órától lehet. És amikor böjtölünk nem szabad egy ágyba aludjunk a férjünkkel, hanem külön-külön.” (Cz. C., 26 éves)

³ Bizonyos esetekben naphoz kötött a böjt, így a böjtölést a hívők a csütörtöki napon kezdik.

Az imaház előtt közvetlenül egy nappal, már készülnek a hívők a következő napra. A testi tisztálkodás, a mosakodás jelentős szerepet kap: a tiszta test és a tiszta ruha tisztelet fejez ki Isten irányába.

„Este elhatározzuk, hogy megyünk az imaházba. Reggel felkelünk, megmosakodunk, imádkozunk s elindulunk az imaházba. S ott is, mikor bemegyünk, lekuporodunk s megköszönjük az Istennek, hogy betudtunk menni az Ő házába.” (R. V., 27 éves)

„Szépen megmosakodunk, osztán felvesszük a tiszta ruhát is, hogy ezzel is tiszteljük meg az Urat. Ha akarok példabeszédet mondani, akkor fel kell készülnem, hogy tudjam megmagyarázni a többieknek es. Ezek mind fontos dolgok.” (R. L., 32 éves)

A Szentlelket áldásában részesülő férfiak, kik az emelvényről dicsőítenek és énekelnek, a példabeszédükre is készülnek előző nap. Megfigyelésünk első alkalmával interjúalanyainkkal indultunk az imaházba, így az odavezető úton is együtt utaztunk, megfigyelhettünk, hogy az arra vezető úton, is vallásos zenéjükből hallgatnak, énekelnek már az autóban. A vallásos énekek éneklése, az ezzel való készülés az imaházra azonban nem csak közvetlenül vasárnap előtt megfigyelhető:

„Imádkozok, énekelek. Így magamba szoktam énekelni hívő zenéket, ha dolgozok, vagy valamit csinállok. Mikor levagyok ülve, akkor is énekelek, például megyek valahova sétálni, énekelek.” (Ö. V., 27 éves)

5.3.3 A vasárnapi gyülekezet rítusai

Kutatómunkánk kezdeti lépéseként a gyülekezet résztvevő megfigyelése volt, ahol alapinformációkat tudtunk gyűjteni kutatásunk interjú részéhez. Bár előzetes információkat olvasva vettünk részt első alkalommal az imaház szertartásán, a sűrű, közel háromórás eseményeket nagyon tömörnek tartottuk egy alkalom utáni papírra vetésnek, így további látogatás mellett döntöttünk. „A terepmunkát lehetetlen kizárólag gyakorlati tevékenységként, naiv megfigyelésként vagy naiv adatgyűjtésként kezelni, vagy éppen próbaként jellemezni” (Wilhelm 2007:223). Az elméleti kutatás gyakorlatba ültetése révén, a terepmunka számos hasonlóságot mutat azzal az általános megismerési folyamattal, melyet a társadalom legtöbb tagja sikeresen végez a mindennapokban. A megfigyelés során bizonyos specifikus viselkedési formák előtérbe

kerülnek, míg mások háttérbe szorulnak, az információk összegzése során elengedhetetlen a szakmai kritikusság (Wilhelm 2007).

„A vizsgált roma közösségek megtérése egyfajta alkalmazkodásként kezelendő vagy éppen ellenkezőleg, egy olyan tettként, ami mély vallásossággal, spiritualitással társul” (Krézsek 2017:119). Fraser (2000) szerint a cigányok annak a közösségnek a vallása fele voltak nyitottak, akivel hosszabb időt együtt éltek, vádolták is a roma közösséget azzal, hogy vallási nyitottságuk nem valódi. Azonban ennek ellentmond, hogy 1952-ben elindult a nagy vallási mozgalomhoz a tömeges csatlakozásuk, ami arra utal, hogy a mély vallásosság megtalálható a roma közösségben. A megtérések oka a lelki megélésen, az érzelmekre fektetett hangsúlyon van, a vallás gyakorlásának azon jellegén, ami a közösséget helyezi előtérbe, az intuitívítást és a szentlélek befogadását tárja fel úgy, hogy mindez a romák világához közel áll (Krézsek 2017).

Az imaházban barátságos meleg fogadja a híveket, amit a gyülekezet hátánál elhelyezett, fával fűtött kályha biztosít. A kályha működtetése a gyülekezet egyik tagjának a feladata, aki már jóval a többiek előtt a helyszínre érkezik. A szép rendben elhelyezett székek közé lépve már messziről látszik, hogy a gyülekezet két részre van osztva. A pásztor jobbján a nők, míg bal oldalán a férfiak foglalnak helyet, az átjárás csak a gyerekeknek van megengedve. (lásd: 2. kép) Második látogatásunkkor megfigyeltük, hogy a hívők többségének megvan a szokásos helye.

A szószék egy emelvényen kap helyett, körülötte székek vannak, amelyek az arra méltó férfiak számára vannak fenntartva. A hívők ezen kis csoportja nem csupán megkapta a Szentlelket, de bizonyította énekesi kvalitásait is. (lásd: 3. kép) Amint megérkezünk, két interjúalanyunk máris hozzálát a hangtechnika élesítéséhez, két méretes hangszóró biztosítja, hogy prédikáció és az énekek a leghátsó sorokban is jól hallhatók legyenek. Egy rövid hangpróba után máris felcsendülnek az első énekek, amíg minden hívő és a lelkipásztor is megérkezik. A hívek érkezéskor a székek mellé térdelnek és egy rövid fohászban adnak hálát azért, hogy eljöhettek a gyülekezetbe. A pásztor további két alkalommal szólítja fel a híveket, hogy letérdelve imádkozzanak, a szertartás elején és végén. A közös ima különlegessége, hogy mindenki saját belátása szerint szól az Úrhoz, kér, vagy köszön, ki hangosan, ki csak magában suttozva. A közös fohász addig tart, amíg az utolsó hívő is elmondja, ami a lelkében van, a többiek ezt türelmesen várják.

Az ülésrend és a betegekért történő közös imádkozás az interjúkban is visszaköszönt: „*Hát hogyan néz ki? Van egy imaház, egyik felén vannak a nők, egyik felén a férfiak, vannak az énekesek a színpadon, ők ottan olvasnak a Bibliából, énekelnek s mondják, hogy imádkozunk. Ha van egy beteg, imádkozunk reá, vagy érted, ha lelki beteg vagy, bárkiért. Így van a gyülekezetbe.*” (Cz. R., 25 éves)

Az ezt követő körülbelül két órában példabeszédek, prédikációk hangzanak el és bizonyos időközönként (úgy tűnt számunkra, hogy ez nincs megszabva) vallásos énekek csendülnek fel. Felváltva beszél a pásztor és az a néhány személy, aki úgy gondolja, hogy szeretne felolvasni a Szentírásból. Ottlétünkön két beteg gyermekért imádkozott a közösség: a lelki vezető a gyermekek fejére helyezi a kezét, így kérve gyógyulásukat, majd szentelt vízzel keni be kezüket és lábukat. A gyógyítás és betegekért való közös imádság fontos részét képezi a neoprotestáns vallásoknak, ahogy a pünkösddizmusnak is.

Az imádság és kézrátétel révén bekövetkezett gyógyulás a bibliai korokban is az Istenbe vetett hit egyik legfőbb bizonyosságának számított, ugyanakkor a keresztény egyházak igyekeztek cáfolni ezen csoda egyszerű lelkipászorok, vagy vallási vezetők által történő véghezvitelét. Bár mágikus gyógyítás szinte kizárólag szentekhez köthető, tagadhatatlanul felidéz ősi pogány vallásokat és ezekben előforduló szertartásokat (Csepregi 2016).

A felolvasott passzushoz mindenki saját magyarázatot is csatol. A szertartás végén a hívek ismételten letérdelnek és fohászkodnak, hálát adnak, valamint áldást kérnek a következő hétre. A gyülekezet záró mozzanataként a hívek körben állva, kéz a kézben (nők és férfiak külön) mondják el a Miatyánkot.

Egy alkalommal szemtanúi voltunk, hogy a távozó hívők vallásos magazint kapnak ajándékba (lásd: 4. kép), azonban, mivel román nyelvű, leginkább csak az vett belőle, akit a nyelvi akadályok nem gátolnak az elolvasásában. A közösség tagjai elmondták, hogy a gyülekezeten keresztül mindenki kapott ingyenesen Bibliát is, ekkor az egyik interjúalany gyorsan visszazalad a pulpitushoz és minket is megajándékoz az Újszövetség egy vadonatúj kiadásával. (lásd: 5 kép)

Kutatásunk során két alkalommal vettünk részt vasárnapi gyülekezeten, azonban a hívek beszámoltak arról, hogy szoktak tartani éjjeli szertartásokat is. Ezek délután kezdődnek és 1 óra

körül érnek véget, általában több meghívott lekipásztor részvételével, akár Brassóból is, ahol a cigánymisszió elnöke tevékenykedik.

„Az olyan, hogy többet imádkoznak, prédikálnak minél többet, az Istenről minél többet mondanak, vannak ezek a más nyelvek, például, ahogy van C. is, ő is beszél, P., L., ezek már más nyelven beszélnek.” (Ö. V., 27 éves)

Habár Rostás János elítéli a Facebook túlzott használatát, a szertartást csaknem teljes egészében közvetíti telefonján, hogy azok a hívek is részesei lehessenek, akik valamilyen okból nem tudtak elmenni.

„Tehát a Facebookot is fellehet használni Isten dicsőségére, a Messengert is feltudod használni, az egész internetet feltudod használni Isten dicsőségére, de akkor csak arra legyen használva, az a fontos, ez a lényeg.” (Simon Ferenc, pásztor)

5.4 Gyerekek és vallásosság

Kutatásunk során megtudhattuk, hogy a gyerekeknek igazán fontos szerepet töltenek be a pünkösdistá családok életében. Minden gyerek áldásként jelenik meg egy-egy családnál, így a gyerek érkezése öröm: ebből következik, hogy minden megfogant gyereket szeretettel kell fogadni és fel kell nevelni.

„A gyermek, a gyermek az Isten áldás. Ha az Úr úgy dönt, hogy szeretne téged gyermekkel megajándékozni, akkor kötelességed, hogy elfogadd ezt az áldást és szeretetben felneveld.” (R. L., 32 éves)

5.4.1 Kisgyerekek az imaházban

A cigány családok gyakorta egészen kicsi gyerekeikkel (néhány hónapostól-2 éves korig) vesznek részt a szertartáson, a több generáción átívelő rokoni kapcsolatok gyakorta felfedezhetőek az imaházban, ahogy első imaházban tett látogatásunkkor is elhangzott: *„Az imaház Isten háza, ide az jön be, aki akar.”* (R. L., 32 éves)

Azokban az esetekben, ahol emberek organikus módon együtt vannak és igényt is tartanak egymás társaságára, közösséggént tekinthetünk rájuk. Három típusú közösséget különböztetünk: rokonság, szomszédság, barátság. (Tönnies 1983). A romák esetében gyakorta megtörténik, hogy

több generáció együtt él, egy fedél alatt (az általunk kutatott közösségnél is előfordul), és szorosan egymás közelében élnek a szomszédságok, így ezen közösség esetében a határok elmosódhatnak. „A rokonság helye és teste egyben a ház; itt ugyanazon, oltalmat nyújtó tető alatt együtt él mindenki, a rokonok közösen birtokolják és élvezik a jó dolgokat, ugyanabból a forrásból kapják táplálékukat, ugyanannál az asztalnál ülnek (...) a közös félelem és tisztelet csak a békés együttélést és az együtt cselekvés intenzitását” (Tönnies 1983:24). Ezzel magyarázható, hogy egy átlagember a szerettei közelében érzi magát a legjobban. Egy közösség csak addig nevezhető valódi közösségnek, míg megjelenik életében a kölcsönös támogatás és igenlés, mindezzel egyidejűleg számolni kell a kölcsönös gátlással és tagadással is, hiszen ezek is valóságos lehetőségek (Tönnies 1983). Az elmosódott határok nem csupán az együttélésben, de a szabadon választott hitben is megfigyelhető, a rokonság együtt jár az imaházba, együtt teljesül be a vasárnapja a közös dicsőítésekben.

Azonban feltevődik a kérdés, hogy mi a szerepe egy kisbabának a vasárnapi imaházban? A közösség és az együtt cselekvés megélése magyarázhatja a közös jelenléteket, azonban egy kisgyerek, baba nem teljességgel tudja még követni az imaházban zajló cselekvéseket, így számukra „gyermekbarát” környezet teremtése a cél. Megfigyeléseink alapján a kisgyerekeknek nincs szigorú szabályhoz kötve az imaház rítusainak követése (mint például: széken ülés, csendben maradás, ami a térségben található vallások többségében elvárt gyerekek esetében). A gyerekek, éppen „totyogó” babák fel-alá járkálnak a rítus alatt, egymással játszanak, közben szüleikhez visszasétálnak. Az imaház menetét játékuikkal nem zavarják. Az anyukák apró kekszet, gyümölcslevet hoznak a kicsik számára, amivel etetik a közel 3 óra alatt, ha szükséges.

Érdekességgé vált megfigyeltük továbbá azt is, hogy az emelvényre, ahol csupán a prédikátorok és a Szentlelket megkapó énekekkel dicsőítő férfiak lehetnek jelen, néha a kicsik is felmásznak édesapjuk mellé és ott foglalnak helyet.

5.4.2 Gyerekek és a hívővé válás

Az imaházban idősebb gyerekek is részt vesznek, illetve több alkalommal találkoztunk olyan 10-12 év közötti gyerekekkel, akik hívőknek vallották magukat. Az interjúkban megjelenő információk alapján számunkra az is kiderült, hogy a gyerekek számára szabad a vallásgyakorlás, ugyanúgy, akárcsak szüleik számára. A családi követendő példa a gyerekek előtt is megjelenik,

hozzátéve azt, hogy a gyerekek előtt a vallásválasztás is szabadon áll, még akkor is, ha szüleik hívó életet élnek. Saját szüleik hagynak szabad választást a vallásgyakorlásra.

„Fogok beszélni, hogy álljatok be hívőnek, álljatok oda, ahogy mi voltunk, ne a rosszaságot csináljátok, mert nem szabad, megértik. Ahogy növeled a gyereket, úgy veszed hasznát, ha nem növeled a gyermekedet, nem veszed úgy a hasznát, akkor az a gyermek azt csinál veled, mit akar, rossz úton marad.” (G. M., nő, 28 éves)

„Hát nekünk az a kötelességünk, hogy tanítsuk meg őket, hogy ők is ugyan ezt a vallást kövessék, amíg kicsikék persze, s amíg mi felelünk értük, kötelességük nekik is, hogy ezt a vallást kövessék. Persze, amióta nem kötelességünk nekünk s felnőttek, akkor nem tudunk mit csinálni, mert ők döntenek el.” (Cz. C., 26 éves)

„Most mi azt tanítsuk nekik, hogy térgyepeljenek le ők is este, amikor mi letérgyepelünk, imádkozzanak ők is (...). Például, hogyha alusznak, már nem tudjuk felszedni őket, hogy imádkozzanak velünk. Én azt is mondtam, hogy nem kötelezem rá, mert ők még fiatalok (...). Most például nem kötelezhetem rá, hogy te legyél ez, vagy legyél az. Azt nem csinálhatom.” (Ö. V., 27 éves)

A felnőtt nők ruházatát szabályok kötik, ahogy korábban is írtuk. Interjúalanyaink viszont arról számoltak be, hogy a serdülő lányoknak is kötelességük lenne már a hívőkre vonatkozó szabályok szerint öltözködni, azonban nem erőltetik mindezt gyerekeikre, csak, ha ők is önszántukból akarják mindezt.

„Ott van N., neki már kötelessége volna s B., neki már kötelessége volna, hogy hordozzon, azért, mert ő már nagy. Hát ők még tanulnak, osztán mikor belenőnek.” (Cz. C., 26 éves) (megj: kendőt hordjon)

Ahogy korábban is említettük, a gyerekek, serdülők gyakran vallják magukat hívőnek, szabadon választják vallásukat, de miként válik egy gyerek hívővé? A valláskövetésük megtörténhet igazán fiatal korban, azonban az alámerítkezésük korhoz és érettségi szinthez kötött, ahogy Rostás János pásztor is közölte:

„Egy 14 éves gyereket már alámeríték. Az már megtudja azt mondani nekem, hogy megbánja a bűneit, tudja, hogy ki az a Jézus, tudja, hogy Jézus miért halt meg és át tudja adni magát Jézusnak, meglehet keresztelni (...)” (Rostás János, pásztor)

6. Következtetések

Kutatásunk során igyekeztünk tematikus kvalitatív interjúk segítségével minél alaposabb betekintést nyerni az csíkszeredai arénás romákként ismert közösség vallási életébe. A megkérdezett személyek nyíltan beszéltük hitükről, mindennapjaikról, a vallásukhoz kapcsolódó rituálékról, szabályokról. Törekedve a teljeskörű megismerésre két alkalommal vettünk részt vasárnapi gyülekezeten, továbbá követtünk élő Facebook közvetítéseket. A megfigyeléseink és az interjúk legfontosabb következtetéseit a továbbiakban összegezzük.

- Az kutatás alanyai részesei annak a rendszerváltás utáni folyamatnak, amely a neoprotestáns vallások elterjedését lehetővé tette, országos szinten számos roma bevonásával
- Az interjúalanyok életébe, sőt elmondásuk szerint az egész somlyói romaközösség életébe számos pozitív változást hozott a pünkösdisták hitben való megkeresztelkedés, a hívők tartózkodnak az alkoholfogyasztástól és agressziótól
- A romák nagyszámú megkeresztelkedéséhez hozzájárult egy ima általi gyógyulás, aminek Csíksomlyón lehettek szemtanúi a közösség tagjai
- Interjúalanyaink büszkén vállalják hitüket, a szkeptikusok véleményét figyelmen kívül hagyva igyekeznek minél több embert az általuk helyesnek vélt útra terelni
- A csíki régióban egy erőteljes pünkösdisták roma közösség jelenléte kezd körvonalazódni, ami elősegítheti a többségi társadalommal való együttélésüket
- Habár a vallás szigorú szabályrendszerrel irányítja a hívek életét, az általunk megkérdezett romák igyekeznek nem beleszólni gyerekeik vallásgyakorlásába, mindössze a „helyes utat” igyekeznek megmutatni a számukra

7. Köszönetnyilvánítás

Ez úton szeretnénk megragadni az alkalmat, hogy köszönetünket kifejezzük az arénás közösségnek, elsősorban interjúalanyainknak, hogy kutatásunk megvalósulhatott és segítettek kutatómunkánk során. Hálásan köszönjük Rostás János és Simon Ferenc pásztoroknak nyitottságukat és a lehetőséget, hogy betekintést nyerhettünk a közösség vallási életébe.

8. Irodalomjegyzék

- Csepregi, I. (2016). *Az orvosisten és az orvosszentek megjelenései*. In: Hesz, Á., Pócs, É. (szerk.) *Orvosistenektől a hortikulturális utópiáig. Tanulmányok a Kárpát-Medence vonzáskörzetéből*. Balassi Kiadó, Budapest, pp: 35–52.
- Fosztó, L. 2007. A megtérés kommunikációja: gondolatok a vallási változásról pünkösdizmusra tért romák kapcsán. *Erdélyi társadalom*, 5(1): 23–49. <https://erdelyitarsadalom.ro/files/et09/et-bbu-09-02.pdf> Letöltés: 2022.04.18.
- Gennep, A. 2007. *Átmeneti rítusok*. L'Harmattan Kiadó, Budapest, pp. 41–51.
- Gog, S. 2008. Roma áttérések: pünkösdizmus és az identitás új narratívái. *Regio*, 19(4): 50–75. <https://epa.oszk.hu/00000/00036/00072/pdf/050-075.pdf> Letöltés: 2022.04.18.
- Gyetvai, G. L. 2017. *Egyének és közösségek erőforrásainak szociológiai és mentálhigiénés megközelítése című program*. Phd értekezés. Semmelweis Egyetem Doktori Iskola, Budapest, pp: 18–38. http://old.semmelweis.hu/wp-content/phd/phd_live/vedes/export/gyetvaigellert.d.pdf Letöltés: 2022.04.18.
- Hancock, I. 2001. *Romani („Gypsy”) religion*. https://radoc.net/radoc.php?doc=art_b_history_romanireligion&lang=en&articles=true Letöltés: 2022.04.18.
- Kapitány, Á., Kapitány, G. 2002. *Résztvevő megfigyelés a saját társadalomban – korszak szimbolikája*. In: Kapitány, Á., Kapitány, G. (szerk.) *„Jelbeszéd az életünk”–2*. Osiris Kiadó, Budapest, pp. 124–156. <http://real.mtak.hu/17583/19/szimbolumelemzes.pdf> Letöltés: 2022.04.18.
- Kiss, D. 2010. Az erdélyi magyarság vallásosságának sajátosságai. *Erdélyi társadalom* 8(1-2): 71–87. https://www.researchgate.net/publication/277956486_Az_erdelyi_magyarsag_vallasossaganak_sajatossagai Letöltés: 2022.04.18.
- Kiss, D, 2020. *„Nekünk csak ez van.” Vallás és egyházak a rendszerváltás utáni Erdélyben*. Exit Kiadó, Kolozsvár, pp: 127–176.

- Kiss, D. 2009. *Romii din Herculian și rolul religiei penticostale în viața lor comunitară. [A magyarhermányi romák és a pünkösdi vallás szerepe közösségi életükben]*. In: Kiss, T., Fosztó, L., Fleck, G. (eds.) *Incluziune și excluziune. Studii de caz asupra comunităților de romi din România. [Befogadás és kizárás. Esettanulmányok romániai romákról]*. Editura Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale–Kriterion, Cluj-Napoca, pp: 119–143. https://ispmn.gov.ro/uploads/ISPMN_Incluziune.pdf Letöltés: 2022.04.18.
- Kotics, J. (2019) *A cigányok mint a szász kultúra továbbéltetői? A szász kultúra és az evangélikus vallás szerepe egy erdélyi lokális cigány közösség identitásában*. In: Biczó, G. (szerk.) *Terepek és elméletek. A Lippai Balázs Roma Szakkollégium válogatott romológiai tanulmánygyűjteménye*. Kapitális Kft, Debrecen pp. 99–116.
- Krézsek, E. 2017. *Neoprotestáns vallási mozgalmak és a cigány vallásosság kutatása során felmerülő kérdések*. In: Biró, Z. Z., Jakab, J (szerk.) *Tegnap és ma. Romakutatások a székelyföldi térségben*. Státus Kiadó, Madéfalva, pp. 119–125.
- Pásztor, Gy., Péter, L. 2007. *Segregare socială și spațială*. In: Zamfir, C., Stănescu, S. (eds.) *Enciclopedia dezvoltării sociale*. Editura Polirom, Iași, pp. 530–534.
- Peti, L. 2020. „Krisztus ajándéka van bennünk.” Pünkösdzizmus moldvai román, roma és csángó közösségekben. Balassi Kiadó, Budapest, pp: 7–74.
- Pitulac, T. 2007. *Comunitate*. In: Zamfir, C., Stănescu, S. (eds.) *Enciclopedia dezvoltării sociale*. Editura Polirom, Iași, pp. 116–125.
- Povedák, K. (2014) *Vallás, zene, közösség. A Pünkösdi Megújulás és a Katolikus Karizmatikus Megújulás interferenciái*. In.: Barna, G., Povedák, K. (szerk.) *Lelkiségek, lelkeségi mozgalmak Magyarországon és Kelet-Közép-Európában*. MTA-SZTE Vallási Kultúrakutató Csoport - SZTE Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék, Szeged, pp. 30–43. http://acta.bibl.u-szeged.hu/67156/1/vallasi_kulturakutatas_konyvei_010_032-045.pdf Letöltés: 2022.04.18.
- Szokolszky, Á. 2004. *Kutatómunka a pszichológiában*. Osiris Kiadó, Budapest, pp. 463, 474–475, 511–513. http://acta.bibl.u-szeged.hu/67156/1/vallasi_kulturakutatas_konyvei_010_032-045.pdf Letöltés: 2022.04.18.

Egyéb online források:

Betea, L. 2012. Biserica Penticostală și lucrarea Duhului Sfânt. *Adevărul*.
[/adevarul.ro/news/societate/biserica-penticostala-----lucrarea-duhului-sfant-1_50aecdf17c42d5a663a0ad82/index.html](http://adevarul.ro/news/societate/biserica-penticostala-----lucrarea-duhului-sfant-1_50aecdf17c42d5a663a0ad82/index.html)

Farkas, E. 2021. Visszaköltözik a csíksomlyói tűzkárosultak egy része a romatelep épen maradt házaiba. *Maszol*. <https://maszol.ro/belfold/Visszakoltozik-a-csiksomlyoi-tuzkarosultak-egy-resze-a-romatelep-epen-maradt-hazaiba> Letöltés: 2022.04.18.

Kömény, K. 2015. Negyvenöt Somlyó utcai roma keresztelkedett meg az Oltban. *Székelyon*.
<https://szekelyhon.ro/aktualis/csikszek/negyvenot-somlyo-utcai-roma-keresztelkedett-meg-az-oltban> Letöltés: 2022.04.18.

Tőkés, H. 2021. Amikor az első ház kigyulladt, már mindenki tudta, hogy nagy a baj. *Transindex*.
[https://itthon.transindex.ro/?cikk=28844&amikor az első ház kigyulladt már mindenki tudta hogy nagy a baj](https://itthon.transindex.ro/?cikk=28844&amikor%20az%20első%20ház%20kigyulladt%20már%20mindenki%20tudta%20hogy%20nagy%20a%20baj) Letöltés: 2022.04.18.

„Megjavultak” a somlyói cigányok. 2015. *Székelyon*.
<https://szekelyhon.ro/aktualis/csikszek/amegjavultaka-a-somlyoi-ciganyok> Letöltés: 2022.04.18.

RPL 2011 – VOLUMUL I: POPULAȚIA STABILĂ <https://www.recensamantromania.ro/rpl-2011/rezultate-2011/> Letöltés: 2022.04.18.

Interjúalanyok listája:

Rostás János, pásztor, Az interjú időpontja: 2022.04.10.

Simon Ferenc, pásztor, Az interjú időpontja: 2022.04.10.

Cz.C., 26 éves, Az interjú időpontja: 2022.04.08.

Cz.R., 25 éves, Az interjú időpontja: 2022.04.08.

Cz.V., 29 éves, Az interjú időpontja: 2022.04.10.

G.M., 28 éves, Az interjú időpontja: 2022.04.10.

G.R., 16 éves, Az interjú időpontja: 2022.04.08.

Ö.V., 27 éves, Az interjú időpontja: 2022.04.08.

R.L., 32 éves, Az interjú időpontja: 2022.04.08.

R.V., 27 éves, Az interjú időpontja: 2022.04.10.

9. Függelék

1. kép: Istent dicsőítő asszony

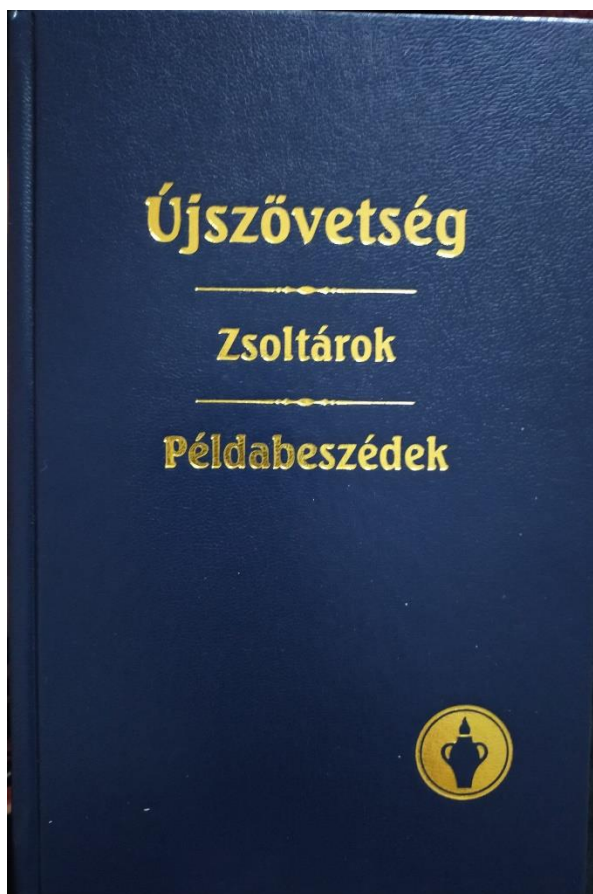
2. kép: ülésrend (bal oldalt a nők, job oldalt a férfiak)

3. kép: dicsőítés az emelvényről

4. kép: vallásos havilap, melyet a hívők kapnak

5.kép: Újszövetség, melyet a hívők kapnak

A függelékben általunk készített fényképek jelennek meg, felhasználásukat engedélyezték a közösség tagjai.

Interjúvezető

Kapcsolatteremtés a pünkösdistá élettel

1. Meséljen a hitéről!
2. Vallásosnak tartja magát?
 - a. Korábban vallásos volt? (Más vallású volt?)
 - b. Ha igen, miben nyilvánul ez meg?
3. Hogyan került kapcsolatba a pünkösdistá egyházzal?
4. Mióta hívő? Hogyan lett hívő?
5. Hogyan válik valaki hívővé?
6. Változott-e az élete az alámerítkezése óta?

A pünkösdistá élet jellegzetességei

7. Hogyan jelenik meg az életében a vallás?
8. Betudott-e illeszkedni a vallási közösségbe?
 - a. Ha igen, hogyan?
 - b. Ha nem, miért nem?
9. Miért zajlanak két nyelven (románul és magyarul) a gyülekezet imádságai?
10. Mi a véleménye arról, hogy vannak román nyelvű vallási énekek?
 - a. Mennyire érti ezeket az énekeket?
11. Melyek a fontos ünnepek, ünnepnapok a vallásában?
 - a. Hogyan telnek az ilyen ünnepnapok?

A hit megélése

12. Ismer más vallást is? Miben különbözik a pünkösdzizmus ezektől?
13. Mit gondol a környezete a hitéről?
14. Hogyan készül fel egy vasárnapi gyülekezetre?
15. Meséljen el egy gyülekezetet!
16. Ha egy beszélgetésben szóba kerül az Isten hit, szívesen beszél róla?
 - a. Kötelességének érzi, hogy beszéljen a vallásáról?
17. Volt olyan, hogy szégyellte a hitét? Volt olyan, hogy büszke volt a hitére?

18. Hogyan viselkedik, ha valaki elutasítja Isten létezését? (elfogadja, vagy próbálja meggyőzni az ellenkezőjéről?)
19. Ha a gyereke nem szeretné követni a hitét, mit csinál? (Ha a párja nem követi a hitét?)

Interjúrészletek:

Rostás János, pásztor, Az interjú időpontja: 2022.04.10.

(részlet)

„Hálát adok a jó Istennek azért, hogy Isten, akinek volt gondja reánk a cigányokra, mert nem volt, ahol összegyűljünk, nem volt, ahol imádkozzunk, nem volt, ahol segítségül hívjuk az Urat, most szép imaházunk van, amit vett a börtönmisszió a mi részünkre. Úgy, hogy elmondta Feri testvérem, el volt Amerikába, én nem tudtam kimenni és mikor Feri testvérem el volt menve, egyedül maradtam, kezdtem hirdetni, utána tanultam én is meg, mert én iskolát nem végeztem, de kértem, ahogy elmondtam az értelmet, sokat jártam konferenciákra és addig tanultam a Bibliából, amíg a melyemen a Biblia volt, elaludtam, addig tanultam. Imádkoztam, böjtöltem, hogy az Úr Jézus adjon értelmet nekem, hogy tudjam vezetni az Ő népét. Hálát adok a jó Istennek, hogy most van egy nagy szeretet a cigányok között az, hogy megvan írva a Bibliába, hogy válogatás nincsen, az Isten sem válogat, Isten előtt nincs ilyen, hogy román, magyar, cigány, orosz, német, nem, egyik vagyunk. Isten nem olyan, mint az emberek, hogy válogatást tesznek, Isten nem válogat. Most már örvendek annak én is, hogy nagy szeretete van a cigányoknak, megtértünk, szeressük az Urat, higgyük azt, hogy Jézus Krisztus megszületett Márián keresztül, Szentlélek által született meg, szüzen szülte meg Mária, azt mondta Jézus, hogy azok a boldogok, akik engem nem láttak és hisznek. Mi, a cigányok nem láttuk Jézust, de higgyük, hogy Jézus Istennek a fia és higgyük, hogy Ő a mi doktorunk, Ő a mi gyógyítónk. Rengeteg csoda történt. Elvoltam menve Brassóba konferenciára, velem voltak a somlyóiak, somlyói testvérek, Mogyoróson voltunk, 3 napos konferencián, akkor megkereszteltünk 350 testvért és *béhoztak* egy olyan beteg embert oda, hogy hordágyon, nem hordágyon, olyan kicsi nyoszolya volt, a közepire letették a nagy konferenciának s osztán odamentünk a pásztorok, van egy pásztor Brassóba, ő a nagy lelkipásztorunk, ő az elnökünk a cigánymisszióknak és oda letették és imádkoztunk és nyomban lábra állt. Nem tudta a fejét mozgatni, oxigénje volt és amikor imádkoztunk, az Isten meggyógyította. Másnap meg is kereszteltük. Alámerítettük. A keresztség nálunk azt jelenti, hogy alámerítsük, nem megyünk a papokhoz, hogy a kicsi gyermeket megkereszteljük, amikor akkora a gyermek, hogy megérti, hogy választani tud az életében, hogy mi a jó és mi a rossz, mi tetszik az Istennek, mi tetszik a Sátánnak, akkor megkereszteljük, de mi paphoz nem megyünk, azért, mert mi a faragott képet nem imádjuk, Máriát nem imádjuk, mi csak tiszteletbe tartjuk Máriát azért, mert ő egy szent fehérnép volt, mert

Jézus Krisztust általa szülte meg a Földre. Megjelent testbe Jézus és ezért mi tiszteletbe tartjuk, csak nem imádjuk. Meg van írva a Bibliába, hogy az Atya, a Fiú és a Szentlélek, egyebnek nincsen helye, Jézus megmondta, minden hatalom nekem adatott égen és földön. Tiszteletbe tartjuk Máriát, de nem imádjuk. Nálunk ilyen Szent Péterek, Szent Ágoston és még mit tudom én mik vannak, nálunk ilyenek nincsenek. Mi imádjuk direkt az élő Istent, imádjuk Jézust, a Szentlelket, ennek a háromnak hiszünk és rengeteg sok csoda történt, rengeteg sok gyógyulás történt. Például volt egy olyan dolog, most nem is olyan rég, 7. hónapja, hogy meghívtak Szentkirályra egy imádkozóba, mert történt úgy, egy nő hívő volt, kiállott a hívőségből és visszament a világba, csinálta azt, ami nem tetszett az Istennek és az Isten megharagudott és átrakta a Sátánnak a kezére. Annyira megcsalta volt a Sátán, hogy egy nagy késsel kereste a nagyobbik fiát, 10 éves volt a gyermek, ölje meg. Ténylegesen megakarta ölni, sok cigány eltudja ezt mondani. Amikor meghívtak az imádkozóba, egészen 12-ig imádkoztunk, énekeltünk és amikor eljött az idő, azt mondtam neki, hogy vallja meg a bűneit, mert másképp nem gyógyul meg. Én hiába imádkozok érte, mert nem gyógyul meg, de ha megvallja a bűneit, Jézus meggyógyítsa. Akkor a testvéreim, Pufi, Lajcsi, velem volt, énekeltek, amíg én bementem vele a fürdőszobába és ott elmondta az egész bűneit nekem, mert ez a bűnvallás egy olyan dolog, hogy nekem, ha megvallja a bűneit, nem szabad tudja senki csak én, ő s az Isten, más senki se. Mert akkor ebből történhet egy más probléma, egy olyan, hogy lehet egy családfelbontás, mert megvall egy olyan bűnt nekem, ami összetöri a családot, vagy összetöri a gyülekezetet s így nem szabad elmondjuk, megkell ez maradjon bennünk.”

Cz.V., 29 éves, Az interjú időpontja: 2022.04.10.

(részlet)

És ezt a Szentlelket, ha jól értem megkapta. Ezt, hogy lehet megkapni, vagy ez kinek jár?

Ez a Szentlélek ez úgy van, hogy aki hisz csak benne, aki hisz a Szentlélekbe, az kell menjen, egyszer felkell készüljön és kell bőjtöljön rá. 3 teljes napot kell bőjtöljön rá és aztán mikor elmennek a Szentlélekért, elmegy egy olyan testvérrel, amelyiket nem ismeri és a bűnjeit mind megvallja, az egészet, amit cselekedett, az egészet, hogy legyen tiszta. És mikor megtisztul a szív, akkor letérdelnek és imádkoznak a szentlélekért és akkor van egy olyan, amelyik ismeri Jézus Krisztusnak a nyelvét, ismeri, hogy Jézus Krisztustól van, vagy az ördögtől van, mert van olyan,

hogy mikor az az ember, aki érti, hogy mit beszélsz, azt az embert a rossz lélek, mond neki. És akkor ugye egy momentumban rászáll a Szentlélek és akkor kezd beszélni szent nyelven, angyali nyelven kezd akkor beszélni az ember és akkor érti és nagyon szép. Akkor érti az ember, mikor megkapja, hogy nem a földön van. Érti, hogy fel van emelkedve, nem érez semmit, érzed, hogy elzsibbadtál, elmelegetél, nem is tudom elmagyarázni, hogy ez mekkora csoda.

Ezt az angyali nyelvet nem értheti mindenki

Nem, mikor imádkozunk, az az angyali nyelv úgy van, hogy jön egy erő és a nyelven, mikor beszélünk, akkor szóba állunk Jézus Krisztussal és akkor csak ő egyedül érti. Még mi se értsük, csak Jézus Krisztus egyedül érti és van olyan, amelyik beszél is és utána lefordítja, hogy mit üzent Jézus Krisztus. Akkor az prófétája, hogy igenis Jézus Krisztus ezt üzeni, hogy te nem jó úton jársz, te megcsaltad a feleségedet, vagy te még iszol, vagy rossz felé jársz. Van ilyen is, hogy Jézus Krisztus adta neki ezt a tudatosságot, hogy amikor ő beszél Jézus Krisztus beszél neki vissza és ő lefordítsa. Elmondja az embernek, hogy ne te ezt csinálod és állj le, mert nem jó úton jársz, mert Jézus Krisztus azt mondta, hogy fog rakni egy sorompót és nem fogsz tudni menni semerre. Csak ebben a Szentlélekben, ebben kell hinni, mert az ember, ha nem hiszi, hiába készül fel, hiába mondja el az egész bűnét, nem fogja megkapni. Tudod van Viola is, elvultunk, nem tudom már mennyi ideje, elvultunk, felkészült, de nem kapta meg. Mert, mikor letérdelt, imádkozott, mert ugye nem olyan könnyű megkapni, ezért rá kell kínlódnia, rákell dolgozni, ez nagyon, nagyon nehéz. S ugye gyötörte magát, gyötörte s nem kapta meg. S akkor azt mondtam, azt kérdeztem tőle, te hiszed, hogy megkapod a Szentlelket? És azt mondta, hogy nem. Akkor megkérlek szépen menj ki.

Ezt mindenki maga érzi, hogy megkapta-e a Szentlelket?

Igen, igen, ezt kell érezze az ember, mert akkor jön egy angyali szó, angyali szavak jönnek ki akkor és amelyik ott van veled az érti, hogy ez tényleg Jézus Krisztustól van, angyali szavak, vagy a Sátántól.

Hogyan telnek az ünnepek otthon, a családdal? Pünkösd, karácsony, húsvét.

A húsvétnál az van nálunk, hogy mi a bárányt, vagy a tojást nem vigyük a paphoz, hogy szentelje meg, vagy mi nem festünk tojást, mi csak lefőzünk és úgy. Nekünk nem szabad fessünk tojást.

Mit gondol a környezeted, akik nem hívők, erről a hitedről, a vallásodról?

Hát ugye vannak, amelyikek csúfolkodnak, hogy milyen hívők vagytok, hülyék vagytok, ilyesmiket. Sokan nem jól gondolnak rólunk azért, mert még nem tudják, hogy ez a vallás mit jelent, vagy hogy hogy van.

Cz.C., 26 éves, Az interjú időpontja: 2022.04.08.

(részlet)

Hogy érzed, változott-e az életed mióta megkeresztelkedtél?

Igen.

És miben?

Hát abba, hogy ahogy megismertük az Úr Jézust, pénzbe, ételbe. Mert, ahogy tudja mindenki nem járunk se dolgozni, se sehova, de az Úr Jézus úgy is megsegít pénzzel is, étellel is. Ami előtt is nem is kerültünk ide, nem jártunk dolgozni semerre, otthon voltunk, de volt pénzünk, volt minden. És ez a vallás, én azért szeretem és az változott az én életembe, hogy tudom, hogy nem fogok meghalni, így... Tehát meghalni meghal mindenki, de nem mindegy, mert aki meghal s nem hívő az pokolba fog menni, s aki hívő, az a mennyországot fogja örökölni és az életünk megváltozott azért, mert például, hogy van a férjem is, ezelőtt sokat itt, rossz volt, most már nem, most megértjük egyik a más, mert ebbe a vallásba nem szabad veszekedjünk, nem szabad féltünk. Tehát sok minden megváltozott az életünkbe.

Tehát benne van, hogy féltékenykedni nem szabad?

Igen, nem szabad. Egyszer-egyszer jön a Sátán és hozza az ilyeneket s egyszer-egyszer leféltünk egyik a más.

És utána mit kell csinálni? Tehát, ha tudják, hogy vétkeztek, valahogy meggyónják?

Imádkozunk. Imádkozunk, kérjük a bocsánatot az Istentől, Ő megbocsát mindent, minden bűnt. Van ez a Szentlélek, de hát az olyan, hogy angyali beszédek, azt nem bárki érti, azt a beszédek. Vannak próféták és ezek a próféták, ha kéri az Úr Jézustól, hogy adjon egy olyan értelmet, hogy adjon egy olyan ajándékot, hogy megértse ezt a szavakat, megérti. De ez olyan angyali beszédek,

nem érti senki. És az Úr Jézus prófétákon át is üzen, hogy például jót cselekszel, vagy nem, például, ha van egy beteg és az Úr Jézus üzeni, hogy helyre fog jönni, vagy nem, mindent kell kérni az Úr Jézustól, hogy evvel ajándékozzon meg.

Van a vallási közösség, tehát a hívő emberek. Ebbe a csoportba úgy érzi, betudott illeszkedni, tehát ilyen összetartóbbak Maguk, van jobb kapcsolat?

Igen. Mi összetartunk egyik a más, a hívőkkel, aki van velünk ebbe a vallásba, mi összetartunk. Például, ha nincsen, csak példabeszéd, ha nincsen pénze, segítünk egyik a másnak, vagy, ha nincs étel segítünk egyik a másnak, vagy bármi.

És ha valaki például most tér meg, az betud illeszkedni, befogadják?

Igen, igen, persze, szívesen.